Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 23 (77) Нядзеля, 7-га Чэрвеня 1925 г. м. Вільня. Год II.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць адзін раз у тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 80 гр.
" " 3 " 2 зл. 40 гр.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno, ul. Niemiecka, 1 „Hotel Sokołowskiego" pokój № 26. Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз. Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак за радок пэтыту: на 1 стар. — 15 гр. у тэксьце — 10 гр. на апош. стар. — 5 гр.

Сумныя рэзультаты.

Ужо год мінуў, як пачаліся гутаркі аб аздараўленьні (sanacji) палажэньня на ўсходніх рубяжох Польшчы, ці кажучы йначай аб вырашэньні беларускага і украінскага пытаньня ў Польскай Рэспубліцы.

Нажаль аж да сягоньняшніх дзён гэтыя гутаркі засталіся толькі гутаркамі. З адстаўкі быўш. міністра пасла Тугута і яго цяперашніх заяваў у прэсе відаць, что нашыя цьвярджэньні аб адсутнасьці ў ураду выразнае якой-нібудзь праграмы па нацыянальным пытаньні ня былі дарэмнымі. Пану Тугуту, будучы міністрам, прышлося праўды кажучы, таўчы ваду ў ступе, ці йначай — тварыць розныя бюрократычныя й бясьсільныя проекты ў палітычным камітэце рады міністраў, падавацца ў адстаўку, браць яе назад і г. д.

Што выйшла з гэтак званага „школьнага плебісцыту" аб беларускіх і украінскіх школах?

Адказаць прыходзіцца проста: нічога добрага ня выйшла. А ня выйшла таму, што той ці іншы валасны войт, той ці іншы школьны павятовы інспэктар часта-густа рабіў ня так, як трэба паводлуг закону. Сягоньня мы друкуем паведамленьне нашага корэспондэнта аб дзейнасьці ў гэтай справе п. нясьвіскага школьнага інспэктара. Ці-ж гэта ня прыкры факт бясправўнага дзеяньня гэтага інспэктара і ці хто-нібудзь хаця-бы ўвагу зьвярнуў на гэткую яго дзейнасьць? Ці знайшоўся той, хто падумаў-бы аб страшэннай шкоднасьці падобнай дзейнасьці для таго гаспадарства, слугой якога п. інспэктар, як урадовец зьяўляецца?

Справа настаўніцкіх беларускіх курсаў зрабілася ўжо проста нейкаю прытчаю, дзе ўсё гаварылася так, а разумець прыходзіцца саўсім іначай.

Прыпамінаем урачыстае выступленьне на настаўніцкім беларускім зьезьдзе ў сьнежні 1924 г. самога **куратара** віленскага школьнага вокругу п. Гонсёроўскага, які літаральна сказаў сабраным на зьезьдзе ў большасьці безработным беларусам-настаўнікам: *„Урадам насяленьню будзе дана такая школа, якой яно само зажадае"*...

А зусім нядаўна міністар прасьветы й рэлігійных вераваньняў п. Станіслаў Грабскі сказаў беларускай дэлегацыі ў Вільні, што школы маюць быць у нас утраквістычныя, г. знач. двумоўныя, ня гледзячы на тое, што закон 31 ліпня 1924 г. аб арганізацыі школьніцтва ясна кажа, пры якіх варунках усё таго-ж самага „школьнага плебісцыту" магчыма ў даным абводзе школа утраквістычная а пры якіх — чыста нацыянальная; утраквістычнай па закону ў тым ці іншым абводзе мае быць школа тады, калі апрача 40 дэкляарацыяў аб беларускай школе ў гэтым самым абводзе будзе зложана ня менш, як 20 дэкляарацыяў, аб польскай школе.

Хіба можа, жадаючы выслужыцца перад п. міністрам, (дарэчы сказаць гарачым староньнікам утраквізму), п. нясьвіскі школьны інспэктар і стараецца арыгінальным способам знайсьці патрэбныя для утраквістычнай школы 20 бацькоўскіх дэклярацыяў.

Усё гэта было-б сьмешна, каб не выглядала гэтак сумна, каб не вытварала таго дзікага настрою ў нашым сялянстве, аб якім піша наш нясьвіскі корэспондэнт. А настрой гэты зводзіцца да рашэньня сялян не пасылаць сваіх дзяцей да ніякае наагул школы, не баючыся законных за гэта штрафаў.

Якая-ж тут санацыя, калі колькімесячнае ўрадаваньне п. Тугута спэцыяльна ў кірунку гэтае санацыі скончылася, нарэшце, адстаўкаю яго па прычыне нясілы што-нібудзь конкрэтнае зрабіць.

Болей сумны рэзультат трудна навет і выдумаць. І трэба сказаць, што дасюлешнія способы аздараўляньня гэтак званых крэсовых адносін, способы пісаньня дарэмных проектаў у крэсовай сэкцыі палітычнага камітэту рады міністраў толькі папсавалі справу, ані не палепшыўшы яе. Бо дакуль вольна будзе кожнаму тутэйшаму вураднікў ня лічыцца з законам, датуль будзе глухое незразуменьне беларускім насяленьнем бясспрэчнага факту істнаваньня яго, прызнаных з вышыні законадаўчых уладаў, нацыянальных правоў.

Гутаркі аб аздараўленьні крэсаў павінны пэратварыцца ў дзела. Аздараўленьне гэтае павінна быць праведзена па зусім яснай і выразнай праграме, бяз ніякай самаволі хоць-бы аднаго валаснога войта, хоць-бы аднаго школьнага інспэктара, якія павінны быць змушаны да непарушаньня закону.

А калі закон будзе устанаўляць адзін парадак рэчаў, а справа будзе ісьці іншым парадкам, дык ад цяперашняга свайго сумнага палажэньня яна ніколі да іншага рэзультату і не дайдзе.

У Варшаве павінны зразумець усю прыкрасьць цяперашніх рэзультатаў крэсовай санацыі і пачаць гэту санацыю ў кірунку сапраўднага задаваленьня нацыянальных патрэбаў насяленьня, паставіўшы неадпаведных вураднікаў на іх належнае месца.

Палітычны агляд.

Бесканечныя перагаворы між Англіяй і Францыяй па пытаньню аб захаваньні міру ў Эўропе маюць гэткі рэзультат, што выясьнілася ўрэшце пазыцыя Англіі, якая дагэтуль была ня зусім выразнай. Ангельскі ўрад заявіў Францыі, што Англія гатова бараніць францускую граніцу, калі-б здарыўся напор з нямецкага боку, але што датычыцца граніцаў Польшчы і Чэхаславакіі, дык яна іх а ні думае бараніць. Калі-ж бы Францыя захацела даць падмогу сваім усходнім саюзьнікам, Англія перашкаджаць ня будзе. Гэткім чынам Англія хоча захаваць поўную свабоду дзеі, калі-б загарэлася вайна. Англія, як вялікая дзяржава, ня можа сябе зьвязваць паасобнымі пытаньнямі, сочачы за разьвіцьцём сусьветных падзеяў. Урэшце гэта патрэбна й дзеля яе калёніяў, ад якіх яна цяпер дужа залежыць і бяз згоды якіх ня можа прыняць ніякай важнай пастановы. Дыкжа галоўным чынам пад націскам калёніяў Англія адмовілася падпісаць жэнэўскі пратакол, які галоўнай сваей мэтай меў абарону эўропэйскага міру.

Калі кінуць вокам на мінуўшчыну, дык пабачым, што Англія ніколі ня зьвязвала сябе цесна з нейкай дзяржавай, як напр. Францыя, якая, дзякуючы свайму географічнаму палажэньню, больш патрабуе бязупыннай падмогі. І ў той час, як напр. Францыя, Аўстра-Вэнгрыя, Італія ды інш. эўропэйскія дзяржавы, каб лепей бараніць свае граніцы або пачаць агрэсыўныя крокі ўступалі ў цесны хаўрус, Англія ўвесь час захоўвала незалежнае палажэньне. Навет перад самай сусьветнай вайной Расея і Францыя добра ня ведалі, ці Англія будзе ісьці з імі. А з другога боку і Нямеччына, ведаючы добра традыцыйную палітыку Англіі, таксама думала, што яна адразу не пачне ваяваць разам з Францыяй і Расеяй, бо не пачынала-б вайны, дзеля таго, што гісторыя паказвае, што перамога заўсёды на старане таго, з кім ідзе Англія. Гэтак быў разьбіты Напалеён, гэтак-жа ў Крымскай вайне была пераможана Расея. У расейска-японскай вайне таксама Англія падтрымоўвала Японію. Але Англія гэтак энэргічна і актыўна выступіла ў мінулай вайне толькі дзеля таго, што гэтага вымагалі яе ўласныя інтарэсы. Хаця прынята думка, што вайна пачалася за Эльзас і Лётарынгію, але ўзапраўды повадам вайны была сусьветная конкурэнцыя Нямеччыны і Англіі. Нямецкі ваенны і гандлёвы флёт супернічаў з ангельскім, Нямеччына захапляла сусьветныя рынкі і навет пачынала выпіраць Англію з яе ўласных калёніяў. І перамога над Нямеччынай была пытаньнем аб істнаваньні Англіі. Па дагавору з Францыяй Англія павінна была ў часе вайны выставіць экспэдыцыйны корпус з 3-х дывізіяў. Дый наагул ад Англіі не спадзяваліся вялікай падмогі на сушы, дзеля таго, што яе армія была наёмная і надта малая. Але калі немцы адразу рухнулі праз Бэльгію да ангельска-францускага каналу, дык яны мелі двайную мэту: адрэзаць Францыю ад Англіі і, абыйшоўшы левы фланг францускай арміі, захапіць Парыж. Калі Англіі пачала пагражаць беспасрэдная небясьпека, дзеля таго,

што цэпэліны і 42-сантымэтравыя гарматы маглі без перашкоды бомбардаваць Лёндан і ўсе паўдзённыя порты, а нямецкія падводныя чайкі не давалі спакою ангельскаму ваеннаму і гандлёваму флёту, Англія пастанавіла напружыць ўсе свае сілы, каб перамагчы і разьбіць Нямеччыну. Яна ўвяла абавязковую ваенную службу і ў часе вайны змобілізавала, вымуштравала і азброіла 4-х мільённую армію, якая амаль што ня ўся была выкарыстана на розных фронтах проці Нямеччыны і яе саюзьнікаў.

Але як толькі вайна скончылася і Нямеччына, быўшая галоўнай суперніцай Англіі на моры і на сушы, аказалася пераможаный і разброенай, Англія ізноў вярнулася да свае традыцыйнае палітыкі. Хаця яна таксама падпісала вэрсальскі трактат, але цяпер амаль што зусім адмаўляецца яго бараніць. Асновай і найлепшай гарантыяй абароны вэрсальскага трактату служыць ангельска-францускі хаўрус або Антанта, г. зн. хаўрус Францыі, Англіі, Бэльгіі і Італіі. Але Англія толькі цяпер лічыцца саюзьніцай Францыі і сябром Антанты, узапраўды стараючыся вызваліцца ад саюзных абавязаньняў. Да гэтага імкнецца ўся палітыка Англіі ад часу правалу кабінэту Макдональда, які хацеў умацаваць дружбу з Эрыё. Дык калі Англія адкрыта заяўляе, што яна не скранецца з месца, каб бараніць граніцы Польшчы і Чэхаславакіі, устаноўленыя вэрсальскім трактатам, дык гэтым самым яна адкрыта адмаўляецца бараніць вэрсальскі трактат ведама ў той яго часьці, якая не датычыцца яе ўласных інтарэсаў. Калі-б справа ішла напр. аб азброеньне вострава Гэльголянду, будаваньня ў Нямеччыне цэпэлінаў, падводных чаек і г. п., дык тады яна зусім інакш глядзела-б на вэрсальскі трактат. І цяпер датычна абароны францускай граніцы, асланяючай ня толькі Францыю, але й Англію, ангельскі ўрад выказвае поўную гатовасьць бараніць яе, пакідаючы Нямеччыне поўную свабоду дзеяньня на ўсходзе. Гэтым Англія хоча скіраваць усё імкненьне Нямеччыны, якой цесна ў цяперашніх граніцах пасьля ўтраты калёніяў, на ўсход і гэтак компэнсаваць яе за ўтрату Эльзасу, Лётарынгіі і калёніяў. Нямеччына адразу ўхапілася за гэту думку і з усей энэргіяй разьвівае яе далей. Пасьля гэтага Нямеччына адкрыта пачала выражаць нездаволеньне вэрсальскім трактатам і дамагацца зьмены сваіх усходніх граніцаў, бачачы, што з усіх ваяваўшых з ёю дзяржаваў цяпер сільна бароніць вэрсальскі трактат толькі адна Францыя, а з новых дзяржаваў Польшча і Чэхаславакія. У гэтым і ёсьць слабасьць вэрсальскага трактату, які перш-на-перш ня быў падпісаны ўсімі дзяржавамі, якія прычыніліся да перамогі над Нямеччынай (няма подпісаў Расеі і Амэрыкі), а па другое навет з падпісаўшых дзяржаваў на грунце непарушнасьці трактату стаіць толькі адна Францыя. Трэба адзначыць, што Францыя ў цяперашні момэнт у надта цяжкім фінансавым палажэньні і што вайна ў Мароко яшчэ больш псуе ўнутранае палітычнае, фінансавае і эканамічнае палажэньне. Далей, калі возьмем пад увагу, што Англія не згаджаецца з Францыяй у галоўных пытаньнях і што Англія таксама мае шмат клопатаў у Азіі з прычыны бальшавіцкае прапаганды, дык пабачым, што Нямеччына, амаль-што зусім папраўіўшаяся пасьля вайны з боку ваеннага і эканамічнага, цяпер пагражае паважнай ваеннай небясьпекай у Эўропе, з якой асабліва павінна лічыцца Польшча

N.

ПАЛІТЫЧНАЯ ХРОНІКА.

У Польшчы.

Як паведамляе „Dzien. Wil." Наваградзкі ваявода гэнэрал Янушайціс гэтымі днямі выяжджае ў Варшаву. У кругох блізкіх да Міністэрства Унутраных Справаў гавораць аб тым, што гэнэрал Янушайціс хутка выйдзе у адстаўку з пасады ваяводы і вернецца да ваеннае службы.

У сувязі з адстаўкай п. Тугута выясьнілася, што на яго месца ніхто назначаны ня будзе. Але вядуцца пэўныя перагаворы аб рэконструкцыі кабінэту ў тым сэнсе, каб і далей утрымаць роўнавагу ўплываў у ўрадзе як лявіцы так і правіцы. Дзеля гэтага прэм'ерам вядуцца перагаворы, галоўным чынам, з прадстаўнікамі партыяў Z. L. N. (Народна-Нацыян. Саюз), P. P. S. (соцыял.) і N. P. R. (Нацыян Рабоч. Парт.).

За граніцай.

З **Белграду** паведамляюць, што каронная рада прызнала князя Георгія Карагеоргіевіча — брата **югаславянскага** караля, незьлячыма хворым духова і праз гэта пазбавіла яго пэўных правоў сябра каралеўскага дому.

З **Баўгарыі** надыйшла вестка, што ў Софіі арыштованы праступнікі, рабіўшыя замах на караля Барыса 14 красавіка сёл. году на чале з Іванам Крыштоф-Пашатам.

З **Бэрліну** паведамляюць, што **францускі, ангельскі, італьянскі, бэльгійскі і японскі** паслы даручылі нямецкаму канцлеру ноту аб варунках эвакуацыі кэльнэнскае паласы.

Паводлуг вестак з **Парыжу**, на агульным паседжаньні сэнацкіх камісіяў ваеннае і па заграшічных справах Брыян далажыў аб палажэньні ў **Мароко**, зазначыўшы, што страты французаў дасягаюць да 2 чэрвеня 318 забітых, 115 раненых, 195 згінуўшых няма ведама дзе. Тры пятыя часьці гэтых цыфраў адносяцца да туземцаў.

ПАТ перадае з **Бэрліну**, што ў будынак **румынскага** пасольства забраліся зладзеі і ўкралі пашпарты й адзежу. Пасол у гэты час знаходзіўся ў сталовым пакоі. Праступнікі ўцяклі.

Хто вінаваты?

Паслы Белар. Пасольскага Клюбу п.п. Тарашкевіч, Ярэміч і Валошын у апошнія тыдні выгласілі ў Сойме прамовы, над якімі варта застанавіцца, бо яны зачапляюць надта балючыя і злобаднеўныя пытаньні нашага „крэсовага" і беларускага жыцьця ..

П. п. паслы ў сваіх прамовах — поўінтэрпэляцыях падаюць рад фактаў, якія, прыкра казаць, ня былі запярэчаны міністрам справядлівасьці... Значыць, гэта праўда. Горкая, незразумелая праўда ёсьць тое, што ў адносінах да нашага няшчаснага беларускага народу ўлада ў некаторых месцах дапусьціла да ўжываньня спосабаў агульнага караньня. Паўтараю, ў некаторых месцах, бо арышты якія адбыліся ў Наваградчыне, ўся хаотычнасьць іх, часта поўная беспадстаўнасьць, як гэта мела месца ў Наваградчыне з арганізацыямі і групамі агульна-вядома лёяльнымі, напр як гэта было з сэкрэтарыятам Ч. Б Р. ў Нясьвіжы і групай Сьвірыда-Аляксюка ў Наваградку.

Праўда, на Віленшчыне ня было беспадстаўных масавых арыштаў, а былі прыняты пэўныя крокі для паралізаваньня камуністычнай работы.

Я ня буду спыняцца над самымі фактамі, якія падаюць п. п. паслы. Факты гэтыя сумныя і цяжкія і дзеля гэтага перад усім трэба пашукаць праўдзівых прычынаў гэтых фактаў, і, ўстанавіўшы гэтыя прычыны, пашукаць лекаў ад хваробы, якая крыўдзіць грамадзян Рэспублікі і падрывае падставы самой Дзяржавы. І вось здаецца мне, што перад усім п.п. паслом замест таго, каб, задрапіраваўшыся ў тогі трыбунаў, прамаўляць філіпікі, трэба было-б, пасыпаўшы попелам галаву і б'ючы сабе ў грудзі, казаць: mea culpa, mea maxima culpa! (мая віна, мая вялікая віна!). Бо хто-ж, як ня п. Тарашкевіч ў сваім часе кінуў з пасольскай трыбуны крылатую фразу: „z dymem pożarów i kurzem krwi bratniej".

Хто-ж другі, як не старшыня Б. Пас. Клюбу п. Рагуля казаў, што „беларускі народ сам свайго шчасьця каваль і ён дабʼецца сілай свайго вызваленьня.

Хто-ж, як не паны паслы пры ўсялякіх адпаведных і неадпаведных момэнтах заяўлялі, што крэсовы бандытызм мае характар палітычны і што гэта ёсьць **протэст беларускага народу** (а не неофіцыяльная бандыцкая вайна з Польшчай бальшавіцкага ўраду С. С. Р. Р.?

Мы заўсёды разумелі і не адзін раз падкрэсьлівалі ўсю вялікасьць праступленьня ў адносінах да бел. народу, якое рабілі паны паслы, прымешваючы мясцовае сялянства да „палітычнага" бандытызму, **як протэст** тых-жа сялян проці крыўдаў робленых ім. І толькі пасьля апошніх здарэньняў на Крэсах у поўнай меры гэтае праступленьне дало свае сумныя рэзультаты.

Катастрофа, няшчасьце беларускага народу ў тым, што у яго ад самага пачатку паўстаньня Польскае Дзяржавы ня было адпаведнага абаронцы і заступніка. У Устаноўчым Сойме беларускага прадстаўніцтва ня было зусім, у сучасным Сойме ёсьць, але яно аказалася няздольным даняць аснаўное, галоўнае свае мэты абароны жыцьцёвых інтарэсаў беларускага народу.

П. п. паслом добра вядома, што польскае грамадзянства можна, ў адносінах да беларускага пытаньня, падзяліць на дзьве групы: адна група— кірунку шовіністычнага, якая ідзе па

ФРАНЦІШАК АЛЯХНОВІЧ.

ДРЫГВА

драматычны эскіз ў 6-ёх абразох.

(*Глядзі „Грам. Гол." № 75*).

Сьцяпан. Добра! Давайце гарэлкі! Хай жыве наша Маня і — «новае жыцьцё!»

Галубоўскі (*пачынае іграць на гармоніку і пяяць*):

І пянёндзуф ня хцяла, ня хцяла, ня хцяла,
А па дзбанка плакала, а па дзбанка плакала.

ЗАСЛОНА.

II.

Рэч дзеецца на другі дзень раніцай. На сцэне непарадак: на століках недапітыя чаркі, пустыя бутэлькі, няпрыбраныя астаткі закускі. Крэслы стаяць не на сваім месцы. Сталы заліты півам. З буфэту закускі і бутэлькі прыбраны.

Галубоўскі сьпіць на падлозе, падлажыўшы пад галаву гармонік.

На сцэне цемра, бо ваконьніцы яшчэ зачынены.

Манька (*ўваходзіць з кухні і тузае Галубоўскага*). Пан Галубоўскі! а, пан Галубоўскі! Уставайце, бо ўжо позна.

Галубоўскі (*не ачуняўшы ад сну*). Га? хто прыйшоў?... А! позна кажаце (*пазёўвае і працягваецца*). Ааа!... ой, бакі баляць!...

Манька. А я ня раз казала: чаму ня возьмеце са складзіку выкінутага там сяньніка? Можна-б яго палатаць і зуісм добра было-б спаць. А то вы на голай падлозе, як сабака.

Галубоўскі. Усё роўна! Як сабака жыву, як сабака памру... Усё роўна!

Манька. Адчынеце, пан Галубоўскі, ваконьніцы... Ужо пара адчыняць рэстаран...

Галубоўскі (*выходзіць; чутно, як лязгаюць адчыняемыя ваконьніцы; на сцэну падае сьвет сьвежага сонечнага дня; праз мамэнт варочаецца назад*).

Манька (*парадкуючы сцэну*). Чаму гэта вы, пан Галубоўскі, заўсёды махаеце рукой і кажаце: ўсё роўна! Ня «ўсё роўна», бо кожны стараецца, каб яму было лягей. Вось толькі вы...

Галубоўскі. Сьмерць ідзе! Чую: сьмерць ідзе!... Ужо хутка... Нашто мне лепшае? Усё роўна: скрыня з дошчак, сіроцкія могілкі... Згнію, як падла.

Манька. Э! яшчэ не памрэце...

Галубоўскі. Памру! (*паказвае рукой на горла*). Тут душыць... ведаю... Мой бацька таксама: тут здушыла — памёр!...

Манька. Пан Галубоўскі! Ці гэта праўда, што людзі кажуць: што вы маеце жонку?

Галубоўскі. Маю — сьцерву.

Манька. Чаму-ж вы з ёй не жывецё?

Галубоўскі. Выгнала мяне, падла.

Манька. Выгнала? Чаму?

Галубоўскі. Як піць пачаў — выгнала. З іншым зыйшлася, каб ёй немач!

Манька. Кажуць, вы службу нейкую мелі? чыноўнікам былі?

Галубоўскі. У канцыляры пісаў, трыццаць рублёў браў. Добра жылося, пакуль ня піў.

Манька. Ах, божанька! Як гэта людзі самі сабе жыцьцё загубляюць! (*наводзячы парадак, хоча выліць вон застаўшуюся ў чарках гарэлку*).

Галубоўскі (*ўстрымоўвае яе*). Што вы робіце! Не вылівайце! Панна Маня! як застаецца ад гасьцей гарэлка — мне адда-

Крэсы з праграмай дэнацыяналізацыі бел. народу, другая група шукае супольнай дарогі з беларускім народам і якая даўно ўжо фармулявала свае адносіны да беларусаў, як роўных з роўнымі — гэта ёсьць польская дэмакратыя.

Абмылка вялікая п. п. паслоў (а можа больш як абмылка?), што яны не знайшлі з польскай дэмакратыяй, навет з самай радыкальнай часткай яе, супольнай мовы. Бязумоўнае і цяжкае праступленьне п. п. паслоў тое, што яны ператвараюць факт істнаваньня фэрмэнту незадаваленьня сярод сялянства ў тую ступень рэвалюцыйнасьці ў адносінах да Польшчы, якой ён ніколі ня меў. Іншым чынам, сваімі заявамі аб гэтым рэвалюцыйным настроі бел. сялянства, пры адначаснай прысутнасьці закардоннага бандытызму, яны падводзілі бел. народ пад зусім зразумелую небясьпеку, проста лілі ваду на млын шовіністычнага лагеру і фактычна не давалі ніякай магчымасьці польскай дэмакратыі бараніць ад шовіністычных экспэрымэнтаў крэсовае беларускае насяленьне.

І той факт, што вялікія масавыя вобыскі па Навагрудчыне не далі ніякіх рэзультатаў з боку агульнага абвінавачваньня беларускіх сялян у бандытызьме, лепшы доказ усяе беспадстаўнасьці заяваў п. п. паслоў аб рэвалюцыйнасьці беларускага сялянства. Але відаць, што заўсёдныя цьвёрдыя заявы парлямэнтарнага беларускага прадстаўніцтва ў ліку 14 асоб мелі больш вагі, як голас хаця і ня менш цьвёрды, але іншага зьместу, групы пазапарлямэнтарнага прадстаўніцтва. Гэтак прыкрасьць сталася... і многа сьлёз зноў убачыла нашая зямля. Але лекі? якія лекі прапануюць нам народныя выбранцы, народныя абаронцы? Вось як закончыў сваю прамову п. пасол Валошын:

„Гэтае напружаньне волі Польскага Ураду — ураду рэакцыі і кліру, з якім рука ў руку ідзе так званая польская „лявіца“ мусіць давясьці толькі да напружаньня сілаў пролетарыяту ў кірунку вызваленьня працоўных масаў з капіталістычна-абшарніцкай няволі“.

Калі дадаць сюды апошнюю прамову п. пасла Тарашкевіча і вывады, якія робіць з яе бальшавіцкая газэта выходзячая у Менску „Młot“, дык усялякія комэнтары будуць запраўды зусім непатрэбнымі, бо „лекі“ ў хірургічнай форме прапануець і п. Тарашкевіч і „таварышы“ з Менску зусім аднолькавыя. Так у № 108 ад 17 траўня „Młot“ піша: Тарашкевіч кажа:

„Сёньня мы выразна мусім, разьбіваючы гэтыя ўгадовыя ілюзіі, сказаць свайму народу што толькі пэўная зьмена Ураду, ня ўраду тут на лаве, але ўраду ў цэлым краі, што толькі гэткая зьмена можа даць яму вызваленьне, *каб урад быў сялянска-работніцкі* і каб гэты ўрад *узяў усю уладу у свае рукі*...

„Зусім зразумела што беларускі селянін, беларускія работніцкія масы павінны ў гэтай барацьбе за свае ўрады падаць руку сялянам украінскім, сялянам польскім і ўсяму працоўнаму народу".

„Буржуазія кажа: калі хочаш мець мір, дык рыхтуйся да вайны. Пролетарыят, масы салянскія павінны таксама адказаць: калі хочаце грамадзкага міру дык **рыхтуйце вайну з буржуазіяй усіх краёў**.

„Мы разумеем, што так ці іначай, ці шляхам вайны, ці па прычыне рэзультатаў гэтай вайны будзе соцыяльная рэвалюцыя і **толькі гэтая соцыяльная рэвалюцыя можа** даць нам палітычныя правы, **прынясьці нам нацыянальнае адраджэньне і „вызваленьне“...**

А вось што кажа на гэтае сам „Młot“:

„У гэтай прамове Тарашкевіча Беларускі Клюб у першы раз прамовіў стальным голасам, ў першы раз крытычна абвінаваціў сваю дагэтуль так тыку, ў першы раз накрэсьліў пэрспэктыву тактыкі клюбу, прызнаючы што **толькі соцыяльная рэвалюцыя** разьвяжа тыя пытаньні, над разьвязаньнем якіх дарэмна сіліцца буржуазія.

У першы раз пастуляты нацыянальныя і соцыяльныя беларускага народу былі зьвязаны з барацьбой пролетарыяту і рэвалюцыяй, з патрэбай саюзу работнікаў і сялян цэлай Польшчы для барацьбы за ўрад работніцка-сялянскі. Тарашкевіч казаў, як падабала прадстаўніку прыгнятанага народу беларускага — казаў мовай народных масаў да прадстаўнікоў катаў і прыгнятальнікаў...

Прамову пасла Тарашкевіча можна **ацаніць**, як довад таго, што як сам ён, дык роўна і яго колегі **пачынаюць нарэшце разумець,** што ня ўгода з урадам крэсовых зуброў, урадам окупантаў і катаў беларускага народу — але **бязумоўна рэвалюцыйная барацьба** з ім зьяўляецца цьвёрдым і сьвятым абавязкам тых, каго селянін і работнік беларускі сваею воляю паслалі ў Сойм".

Гэтак заканчывае свае комплімэнты п. п. паслом беларускага клюбу бальшавіцкая газэта і радзіць ім быць консэквэнтнымі да канца, ад слоў перайсьці да дзела і... ўступіць у камуністычную партыю... „бо месца іх, — кажа „Mołot“ — як прадстаўнікоў рэвалюцыйнага сялянства і пролетарыяту ёсьць ў радох камуністычнай партыі“.

Здаецца мне, што ясьней, як кажуць „таварышы“ з Менску, ніяк ня скажаш!...

Ясна была нам даўно падстава тактыкі п.п. паслоў. Даўно мы радзілі ім сказаць нам „ці за ці проціў".

Адно нам неясна. Як п. п. паслы могуць разьлічаць на якую-нібудзь пазытыўную ўвагу з боку парлямэнту, да іхніх філіпікаў і протэстаў па поваду масавых арыштаў, калі яны зусім адкрыта заклікаюць да рэвалюцыі!

Праўда, незразуменьне да гэтага часу польскім грамадзянствам усей вялікасьці значэньня крэсовага пытаньня, адсутнасьць выразнай праграмы па беларускаму пытаньню, няздольнасьць крэсовай адміністрацыі і зусім недарэчныя спробы „санацыі крэсаў", усё гэтае ёсьць нашыя крэсовыя балячкі, якія патрабуюць хуткай рады і вытвараюць пэўнае незадаваленьне на Крэсах.

І ў гэтым бязумоўна ёсьць пэўная віна польскага грамадзянства, польскага парлямэнцкага прадстаўніцтва. Але ў заўсёдным прыпісваньні беларускаму сялянству нібыто якой асобнай рэвалюцыйнасьці, піханьне яго да зьдзейсьненьня нацыянальных ідэалаў **на дарогу соцыяльнай рэвалюцыі**. Гэта ня лекі ад цяжкай хваробы, ўжо ня віна, а праступленьне.

І прыдзе той момэнт, калі беларускі селянін за сьлёзы і гора ад няўмелай і недарэчнай апекі, патрэбуе адказу ад тых, каго ён паслаў у Сойм Польскай Рэспублікі **не для ультрасоцыялістычных экспэрымэнтаў і соцыяльнай рэвалюцыі,** а як сваіх заступнікаў і абаронцаў.

А. Паўлюкевіч.

Полеміка паміж пасломС. Тугутам і міністрам унутраных справаў п. Ратайскім.

У польскай прэсе ў зьвязку з выхадам ў адстаўку п. Тугута і яго заявай аб прычынах адстаўкі, аб чым мы ўжо паведамілі чытачоў у папярэднім нумары, надрукована пісьмо міністра ўнутраных справаў п. Ратайскага да прэм'ер міністра вось якога зьместу:

„Сёньняшняя прэса падала не аднолькавыя па зьместу заявы пасла п. Станіслава Тугута, зробленыя ім перад клюбам соймавых справаздаўцаў (журналістах), ў каторых, паміж іншым, падаецца да агульнага ведама, што вынікам працы міністэрства ўнутраных справаў былі: ўзрост сыстэмы правакацыі, пакрываньне надужыцьцяў і самаволі ўрадоўцаў, якія павінны быць пасаджаны ў вастрогі—а не на іншыя, і лепшыя пасады. Гэтым сьцьвярджаю, што гэткія цяжкія закіды не згаджаюцца з праўдай. Няма выпадку, каб за якое надужыцьце дзяржаўны ўрадовец астаўся не пакараны ў парадку дысцыплінарным ці судовым. Закіды, што Міністэрства ўнутраных справаў нібыто пакрывае бязупынны ўзрост правакацыі і падтрымлівае ўрадоўцаў, якія павінны-б сядзець ў вастрозе — адкідаю як нічым не апраўданыя.

Падкрэсьліваю, што п. Тугут ў часе свайго ўрадаваньня меў даволі магчымасьцяў і спосабаў прад'явіць конкрэтна тыя абвінавачаньні, якія цяперака падае ў агульнай форме. У некалькіх конкрэтных выпадках праступленьняў урадоўцаў, улады бясьпечнасьці выдалі згодна з опініяй п. Тугута вельмі далёка сягаючыя загады, скіраваныя да выкрыцьця вінаватых. Немагчыма было-б у праваладкавым гаспадарстве вызначаць над'звычайныя кары ў парадку адміністрацыйным у той час, калі конституцыя прадбачыць незалежныя суды дзеля вымеру справядлівасьці. Прашу п. Прэзэса Рады Міністраў прыняць гэтую заяву да ведама і ўжыць яе спасобам, які прызнаеце адпаведным.

Пісьмо гэтае зьмешчана ў прэсе 30 мінулага траўня.

У адказ на гэтае пісьмо, газ. „Kurjer Polski“ 3 чэрвеня зьмясьціла пісьмо пасла Станіслава Тугута гэткага зьместу:

„Дня 30 траўня г.г. ў некаторых варшаўскіх газэтах было зьмешчана пісьмо п. міністра Ратайскага да п. прэм'ера, ў якім пярэчыцца данай мною у прэсу катэгорычнай заяве, ў каторай раблю закіды Міністэрству ўнутраных справаў, што яно пакрывае сыстэму правакацыі, надужыцьці і самаволю ўрадоўцаў перамяшчаець ўрадоўцаў, якія заслугоўваюць толькі турмы, на іншыя і часам лепшыя пасады. Пісьмо гэтае пераслана ПАТ'ам змушае мяне даць пэўныя дадатковыя паясьненьні.

Запраўды знаходжуся ў клопаце, пачынаючы з п. міністрам унутраных справаў дыскусію аб тым, з яго веды ці не ў мініст. унутр. справаў праводзілася сыстэма правакацыі. Не прайшоў яшчэ і месяц ад таго часу, калі

вайце. (*Выцягвае з-за пазухі бутэльку і зьлівае ў яе гарэлку з недапітых чарак*).

Манька. Скажэце, пане Галубоўскі, навошта вы гэтак шмат п'еце гарэлкі?

Галубоўскі. Чорт ведае... вось п'ю... Здаецца, што лепш на душы будзе...

Манька. Вось вярнецеся да жонкі...

Галубоўскі Ня пускае ведзьма, з іншым жыве.

Манька. Кіньце піць, пашукайце службы...

Галубоўскі. Позна ўжо... Тут душыць... Усё роўна: гроб, сіроцкія могілкі... памру, як сабака.

Юлька (*ўваходзіць*). Як маешся, Манька! Ішла я міма і зайшла тутака, паглядзець, як жывеш.. Здаволена? (*сядае*).

Манька. Нічога...

Юлька. Папірос ня маеш? я забылася купіць.

Манька. Няма. Гаспадыня на ключ зачыняе.

Галубоўскі. (*дастае з кішані папіросу і дае Юльцы*).

Юлька (*да Галубоўскага*). Ну, што я буду голага абдзіраць!... На, маеш грошы (*дае яму рубель*), купі мне пачак папіросаў, тады маіх закурыш.

Галубоўскі (*бярэ грошы, шапку і выходзіць*).

Юлька (*да Манькі*). Ну як тут ідзе? Гасьцей шмат?

Манька. Нічога, Юля!... Ах, учора вось дык была авантура!... Сядзеў тут вось гэты, ведаеш? той, што да мяне прычапіўся...

Юлька. Грышка?

Манька. Але... А сюды прыйшлі нейкія іншыя госьці, далікатныя, хораша апранутыя... Я сядзела з імі... А ён усё: не сядзі ды не сядзі!... значыцца, каб я пайшла да ягонага століка. А я не пайшла. Вось ён зрабіў скандал! Яны пасварыліся і гэты чорнамазы разрэзаў нажом руку пану Міхалу.

Юлька. Хто-ж гэта пан Міхал?

Манька. А гэта адзін з тых, з якімі я сядзела.

Юлька. Хто-ж яны?

Манька. Студэнты, здаецца, ці што. Маладыя, прыгожыя, чыстыя...

Юлька. Дрэнна ты зрабіла.

Манька. Чаму?

Юлька. Ну, дык што з гэтага, што маладыя, прыгожыя?... Ахвота табе сядзець з нейкімі студэнтамі! Як будзеш такая дурная, дык нічога з цябе ня будзе... Вось Стэпка мела розум і жыве цяпер, як пані, Юзя таксама знайшла сабе нейкага старога, багатага — дый шмат іншых!... А ты навет і прыгажэйшая за іх і таксама магла-б зрабіць кар'еру, каб захацела... Я-ж сястра твая, я табе добра раю...

Галубоўскі (*вяртаецца і дае Юльцы папіросы і дробныя грошы*).

Юлька (*да Галубоўскага, выймаючы з пачка адну папіросу*). На, маеш папіросіну, а рэшту (*вяртае яму прынесеныя ім грошы*) бяры сабе на пахмельле і ідзі адсюль, Галубоўскі, бо нам трэба пагутарыць.

Галубоўскі. Дзякую. (*Цалуе Юльку ў руку і выходзіць*).

Манька (*задумаўшыся*). Дык што-ж мне рабіць?

Юлька. Я-ж кажу, ахвота табе задавацца з голымі студэнтамі, калі цябе клікаў Грышка!

Манька. Скажы мне, хто ён, бо я дагэтуль яшчэ ня ведаю.

(Працяг будзе).

ўся варшаўская прэса поўна была падробнасьцяў аб дзейнасьці п. Трояноўскага, рэдактара „Walki Ludu“ і ўрадоўца палітычнай дэфэнзывы. Гэты факт ні з якога боку урадова ня быў запярэчаны і, як ведама п. міністру, — ня мог быць запярэчаны. П. міністар відаць ня чытае польскіх газэт і стуль мой клопат — якіх трэ' ужыць спосабаў каб паінфармаваць п. міністра аб рэчах агульна ўжо вядомых.

Але калі п. міністар упаважняе мяне ад імя ўраду — дык магу служыць далейшымі у гэтай справе падробнасьцямі, катория ведаю так сама добра я, як і пан міністар з урадовага сьледзтва.

Тымчасам ня прыводжу іх, бо думаю, што яны будуць, як належыць, выясьнены на судзе. Таксама ня ведаю ці п. міністар зусім забыўся аб паседжаньні, на каторым соймавая камісія па досьледах аб тайных арганізацыях, знаёміла ўрад з вынікамі сьледзтва, датычна некаторых падробнасьцяў справы Вечаркевіча і Багінскага. Праўда, — гэтыя падробнасьці адносяцца да часу, папераджаючага час урадаваньня п. міністра, аднак урадоўцы палітычнай паліцыі, аб каторых у справе той была гутарка, ўрадуюць па сяньнешні дзень. Спыненьне ў урадаваньні аднаго з іх, зробленае п. міністрам, адбылося не па найму трэбаваньню, як аб тым сьцвярджае камунікат, але ўжо толькі пасьля ўнясеньня клюбам П. П. С. інтэрпэляцыі. Што датычыць пакрываньня надужыццяў і толераваньня неадпаведных урадоўцаў, дык бліжэйшыя падробнасьці пастараюся даць п. міністру ў свой час на соймавай камісіі. Бо ня думаю каб пісьмо ў рэдакцыю магло быць належнай формай паразумленьняў у гэтай справе паміж паслом і міністрам“.

Жыцьцё провінцыі.

Несьвіж, *Наваградзк. ваяв.*

Са школьнай справай у нас дзеецца гэткае, што і зразумець трудна. Заступнік школьнага інспэктара Нясьвіскага пав. і самаўрадовы інспэктар ад тутэйшага сойміку п. Прушак езьдзяць па ўсіх вёсках, якія складалі дэкляраціі аб беларускіх школах, выклікаюць пераважна жанчын, гэта значыць матак і трэбуюць расьпісацца на адваротным баку дэклярацыяў дый аказваецца аб чым? А аб тым, што яны саўсім не жадаюць беларускае школы, а толькі хочуць аднае польскае школы. У некаторых вёсках гэта рабілі навет пры падмозе паліцыі, як у Дунайчыцах, Блячыні, Леановічах. Усё гэта робіць такое благое ўражаньне, што сяляне цяпер ужо заяўляюць, што ўвосень яны сваіх дзяцей саўсім не пашлюць у школу, хай штрафуюць, колькі хочуць.

Н—скі.

Газэту прачытай і перадай суседу!

Агляд прэсы.

„Kurjer Poranny“ зьмяшчае корэспондэнцыю з Берасьця, ў якой выказваюцца цікаўныя думкі на тэму аб нападзе ў Ражанскай Пушчы.

Сярод мясцовых сялян нездаволеньне дзяржаўнай уладай усё расьце асабліва дзеля таго, што ня гледзячы на просьбы і мытарства ад улады да ўлады, зьнішчаныя вёскі ня могуць дастаць дрэва на адбудову, а ў лепшым выпадку дастаюць па пары кубічных мэтраў гнілога сухастою, з якога нічога нельга пабудаваць. Насяленьне бачыць, як бязупынна вывозіцца экспортны матар'ял, а цяпер у лясох ляжаць цэлыя склады дрывяного матар'ялу. Дык агітацыя дывэрсантаў карыстаецца пасьпехам сярод насяленьня і здабывае для іх прыхільнікаў, а ўлада захоўваецца спакойна або карыгодна.

Украінскі „Дзвін“ піша аб аздараўленьні усходніх земляў Польшчы:

...Паляк, украінец, беларус, літвін, жыд, немец — усе павінны былі б быць роўнымі перад законам. А што мы бачым ўзапраўды?! Бачым санацыю адносін у бок яшчэ большага разгару міжнацыянальнай барацьбы. І каму яна ўзапраўды патрэбна? — спыталіся-б мы. У кожным разе мы гэтага не хацелі-б. Адкрыта, проста заяўляем, што барацьба з польскай нацыяй для нас непатрэбна. Аднак з падобнай „санацыі“ ўзаемных адносін мы ўжо бачым, што барацьба будзе..

Санацыя-ж адносін на Усходніх Землях, якая абмяжоўваецца толькі законамі на паперы, бесканечныя гутаркі п. Тугута і ўтвараньне безьдзеяльных міністэрскіх сэкцыяў, — ёсьць ня больш ня менш, як таптаньне на месцы, сумная запраўднасьць, яшчэ больш трагічная ў сваіх пэрспэктывах.

Рвуцца, гэткім чынам, ніткі ўсіх надзеяў на выхад з палажэньня, пацiраюць рукі ад здаволеньня нашы суседзі, гасьне пуцяводная зорка, якая сьвяціла... Кола гісторыі павяртаецца з матэматычнай точнасьцю.

У С.С.Р.Р.

Паўстаньне на Беларусі.

Як паведамляе „Dz. Wil.“ паўстаньне ў Радавай Беларусі ў апошні час значна пашырылася. Да паўстанцаў далучылася многа врангелеўскіх афіцэраў. Аддзелы паўстанцаў, падзяліўшыся на тры групы, занялі левы бераг Бярэзіны і пробуюць перайсьці праз раку. У районе Бабруйска ідуць вялікія баі.

Уцякаюць ад голаду.

Менская „Звезда“ піша аб тым, што да 15 траўня ў Беларускі Народны Зямельны Камісарыят падана 5.965 прашэньняў ад імя 36.000 асоб з прозьбай дазволіць ім пераехаць на жыцьцё ў Сыбір і Далёкі Усход. У гэты час лік эмігрантаў з Беларусі ў гэтыя краі аблічаны на 1925 год толькі ў 12.000. Дзеля гэтага Урад Радавай Беларусі запрапанаваў ураду С.С.Р.Р. адвясьці новыя вучасткі на калянізацыю. Пакуль што пастаноўлена на тым абшары, які вызначаны для 12.000 асоб, пасяліць аж 20.000.

Гэтакі вялікі лік эмігрантаў у Сыбір тлумачыцца вялікім голадам у Беларусі, а таксама цягне туды беларусаў і тое, што ў Сыбіры зямлю даюць на ўласнасьць у той час, як на бацькаўшчыне ўся зямля лічыцца ўласнасьцю скарбу.

Зямлю раздаюць жыдом.

Ня гледзячы на тое, што з прычыны нястачы зямлі на бацькаўшчыне 36.000 сялян зложылі прашэньні аб перасяленьні іх у Сыбір, камуністыя працягваюць і далей раздаваць беларускую зямлю жыдом. Так, як піша „Савецкая Беларусь“ ад 22 траўня г. г. да гэтага часу ў межах Б. С. Р. Р. забясьпечана за жыдамі каля 7.400 дзес. зямлі.

Свае галадаюць, а чужым памагаюць.

Маскоўскія рабочыя падалі ўладам протэст проціў асыгнаваньня 10,000 рублёў беспрацоўным рабочым у Даніі. Протэст зазначае, што ў той час калі 60 процэнт беспрацоўных Масквы не адтрымліваюць ніякай помачы з боку скарбу, ў гэты самы час значныя грошы пасылаюцца чужаземным рабочым, якія знаходзяцца у шмат лепшых матар'яльных варунках, чым галадаючы маскоўскі пролетарыят. 25 мая на ўсіх фабрыках адбыліся мітынгі, якія вынясьлі па гэтаму пытаньню рэзалюцыі пратэсту. У гэтых рэзалюцыях падлічаецца, што за сакавік г. г. было паслана за граніцу 24.500 рублёў.

Ня хочуць камуністычных газэт.

Вясковыя корэспондэнты „Звезды“ жаляцца на тое, што газэта гэтая расходзіцца вельмі слаба. Работнікі і сяляне ня хочуць браць гэтай газэты навет дарма. На шмат якіх фабрыках, дзе да гэтага часу расходзілася па 20 экзэмпляраў „Звезды“, цяпер падпіска зьменшылася на 40 працэнт.

Тутэйшая хроніка.

= **А. Луцкевіч „захварэў“.** Як паведамляе „Виленское Утро“ беларускі дзеяч А. Луцкевіч з прычыны хваробы на сухоты па загаду дактароў выяжджае на два месяцы на нямецкі курорт. Заступнікам Луцкевіча па аддзелу выдаваньня газэт і кніг застаецца У. Самойла.

= **Цэнныя пісьмы ў С.С.Р.Р.** 15-га гэтага траўня паміж Польшчай і С. С. Р. Р. пачнецца перасылка цэнных грашавых пісьмаў на суму да 1 тыс. злотых (франкаў). Пазваленьні на перасылку заграпічнае валюты (за выняткам нямецкіх марак і савецкіх рублёў), выдаюцца мясцовымі ўладамі. Адрэс павінен быць напісаны францускаю і дзяржаўнаю моваю. Пісьмы здаюцца на пошту незапячатаванымі.

= **Суд.** У пятніцу 28 гэтага траўня ў Віленскім Акружным Судзе разглядалася справа вучня Віл. Беларускае Гімназіі Салагуба, беларуса-коопэратара А. Канчэўскага і нейкага Тэнэнбаума, абвінавачаных у прыналежнасьці да беларускае рэвалюцыйнае арганізацыі, якая ставіла сабе мэтаю адарваньне часьці тэрыторыі Польшчы. Справа разглядалася пры зачыненых дзьверах.

Баранілі абвінавачаных: Тэнэнбаума варшаўскі адвакат Дурач, а Канчэўскага адвакат Врублеўскі і Салагуба адв. Родзевіч з Вільні. Прыгаварам Суда Тэнэнбаум засуджаны на 6 гадоў цяжкага вастрогу. Канчэўскі на 4 гады цяжкага вастрогу, абодва з пазбаўленьнем правоў; Салагуб на 2 гады адсідкі ў крэпасьці.

= **Газэтная „качка“.** „Вил. Утро“ за 3 гэтага чэрвеня паведамляе аб залегалізаваньні статуту „новае беларускае конституцыйна-дэмакратычнае партыі, стаячае на дзяржаўным пункце гледжаньня“.

Сярод беларускага грамадзянства ня чуваць дасюль аб істнаваньні падобнае а ні „старое“, а ні новае партыі і заметка расейскай віленскай газэты напэўна нішто іншае, як звычайнае газэтная „качка“.

= **Камуністычныя адозвы.** Тая самая газэта піша, што ўночы на 2 чэрвеня паліцыянт В. Буйноўскі знайшоў каля дому № 5 на Пясковай вуліцы 55 камуністычных адозваў на беларускай мове і тры нумары газэты „Чырвоны Сьцяг“.

= **Арыштант уцёк з суда.** 2-га чэрвеня з будынку Акружнога Суда ўцёк ад канвою засуджаны на 8 гадоў вастрогу варшаўскі злодзей гастралёр у Вільні Пыш. Усе розыскі ўцёкшага аказаліся бязрэзультатнымі.

ПА СЬВЕЦЕ.

Места самаходаў.

Паводлуг апошняе амэрыканскае статыстыкі, лік самаходаў у Нью-Іорку павялічыўся ў параўнаньні з мінулым годам на 20 процэнтаў. Цяпер гэтых машынаў налічваецца там 272.000 або на 45.000 самаходаў болей, як у мінулым годзе. Лік цяжкіх самаходаў павялічыўся на 40.000 штук і раўняецца цяпер 80.000.

Юрыдычныя парады.

Беднай ўдаве. *Пытаньне:* Выйшла замуж ў 1912 г. Муж забіты на вайне у 1915 г. Зямлі меў 9 дзесяцін, якою карыстаўся разам з маткай і дзьвюма сестрамі. Маці памёрла ў 1924 г. Вярнуўшыся з Расеі у 1921 г. залоўкі аддзялілі сабе кожная па 3 дзес., пакінуўшы мне з 11 гадовай дачкой — таксама 3 дзес. Залоўкі — незамужн'я. Колькі зямлі павінна прыйсьціся па закову мне з дачкой і залоўкам?

Адказ. Перш на перш важна якая гэта зямля: надзельная ці купленая, па кім яна дасталася: ці з роду бацькі ці маці і калі памёр бацька. Калі надзельная і з роду бацькі а бацька памёр да 1924 г. — дык, калі няма ніякага асобнага абычаю у Вашай акрузе аб насьледаваньні сёстраў і братоў — згодна з агульным законам (X т. ч. I Св. Зак. Расейскіх) — сёстры маюць права кожная толькі на 1/7 часьць. У даным выпадку, значыцца, залоўкі разам павінны адтрымаць 2/7 усей зямлі = каля 2 з паловай дзесяцін.

Калі з роду маці, якая памёрла ў 1924 г. — дык падзел пароўні зусім правільны.

Колькі іменна ў даным выпадку павінна быць прысуджана Вам і колькі залоўкам, і што і як трэ' рабіць — немагчыма адказаць дзеля вышэйсказанага, г. з. дзеля таго, што у пытаньні сваім не даеце поўных даных.

Падпішчыку Л—ху. Ці будзе засуджаны сын за пабоі бацькі, калі бацька дараваў яму?

Адказ. Калі справа ўжо пачата — дык гэта ня мае значэньня. Ні памірыцца ні дараваць немагчыма. Але бацька можа прасіць, каб суд уважыў тое, што ён дараваў. Тады суд вызначыць болей лёгкую кару (месяцаў да 3 турмы).

Рэдактар-Выдавец Язэп Салавей

Друкарня „Lux“, вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф. № 203.